

Yıldız'da Yalnız Bir Sultan: II. Abdülhamid Han

Uğur Korkmaz, Vahdettin Engin

İstanbul, Destek Yayınları, 2023, 164 sayfa, ISBN:978-625-441-860-0

Tuğba KARAYİĞİT*

Uğur Korkmaz, İstanbul Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Tarih Bölümünden mezun olmuştur. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde yüksek lisans eğitimini almıştır. “1945-1960 Arası Türkiye-ABD Siyasi ve Ekonomik İlişkiler” teziyle bu alanda uzman olmuştur.

Vahdettin Engin, 1982 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yakınçağ Tarihi Kürsüsünü bitirmiştir. 1983 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde araştırma görevlisi olmuştur. 1986 yılında “Ahmet Rıza Bey ve Siyasi Faaliyetleri” konulu yüksek lisans tezini tamamlamıştır. 1992 yılında ise “Rumeli Demiryolları” konulu çalışmasıyla doktora eğitimini tamamlamıştır. 1995’te doçent, 2002’de ise profesör ünvanını almıştır. 2023 yılında Marmara Üniversitesi Tarih Bölümünden öğretim üyesi olarak emekli olmuştur.

Yıldız'da Yalnız Bir Sultan: II. Abdülhamid Han, Uğur Korkmaz’ın sorularını Vahdettin Engin’in açık ve anlaşılır bir dille cevapladığı, söyleşi tarzında bir eser olmuştur. Kitap, II. Abdülhamid’in 1876-1909 yılları arasındaki saltanatını mercek altına almaktadır. Osmanlı İmparatorluğu’nun bu dönemdeki siyasi ve toplumsal değişimlerini, dış ilişkilerini, modernleşme çabalarını ve Padişah’ın yönetim tarzına dair soruları ele alarak okuyucu için detaylı bir portre çizmiştir.

Kitapta, başlangıçta Uğur Korkmaz ve Vahdettin Engin’in kimlikleri açıklanmıştır. Devamında yazarlar, kitapla ilgili düşüncelerini ön söz bölümünde paylaşmıştır. Giriş kısmında, Uğur Korkmaz özgün bir

* Lisans Öğrencisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul, tugba.karayigit@stu.fsm.edu.tr

üslup kullanarak, kendi bakış açısıyla II. Abdülhamid Han'ı şekillendiren unsurları ele almış ve II. Abdülhamid'in kendi perspektifinden öne çıkan belirleyici etkilerini derinlemesine incelemiştir.

Kitabımızın ilk sorusu, neden II. Abdülhamid Han'ın bu kadar önemli bir karakter olduğunu anlamaya yöneliktir. Bu soruyla Padişah'ın, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki liderliğinin, politika ve reform çabalarının tarihî önemini anlamamız amaçlanmıştır. Ardından, II. Abdülhamid'in tahta geçiş süreci ve bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nun genel manzarası aktarılmıştır. Böylece konu bütünlüğü sürdürülerek, okurun tarihî bağlam içinde Padişah'ın liderliğini ve dönemin genel durumunu keşfetmesi amaçlanmıştır.

Kitap, II. Abdülhamid Han'ın tahta çıkmadan önceki şehzadelik dönemini ayrıntılı bir şekilde ele alırken, sultanlık dönemindeki liderlik tarzını ve hâlini de bizlere aktarıyor. Ayrıca "Kızıl Sultan" tabirinin nereden ve nasıl ortaya çıktığını da detaylı bir şekilde açıklıyor. O dönemde II. Abdülhamid'e yönelik düşmanlığın sebeplerini ve sonuçlarını anlatarak, okuyucuya zengin bir tarihî perspektif sunuyor. II. Abdülhamid'in 33 yıl boyunca tahtta kaldığı süreçte gerçekleştirdiği eylemler ve iç siyasete getirdiği bakış açısı incelendiğinde, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde bulunan "Büyük Mabeyn II. Abdülhamid" koleksiyonuna ait fotoğraflar eklenerek, okuyucuya daha açıklayıcı ve anlaşılır bir içerik sunulmuştur. Kitabın bazı kısımlarında II. Abdülhamid'in kendi ifadelerini görmekteyiz. Bu tür ifadeler, tarihî şahsiyetin düşünce dünyasına doğrudan tanıklık ederek, anlatılan olayların temasını vurgulamaktadır.

Kitap, zaman zaman toplumun merak konusu olan, II. Abdülhamid'in Osmanlı'da ilk rakı fabrikasını yaptırıp yaptırmadığına dair sorulara da cevap vermektedir. Böylece, II. Abdülhamid hakkında doğru olmayan bilgilerden bir tanesinin düzeltildiğini, böyle bir fabrikanın olmadığını görmekteyiz. Kitabın adına uygun olarak, II. Abdülhamid'in Yıldız Sarayı ile bu denli özdeşleşmesine sebep olan unsurlar da es geçilmemiştir. Padişah'ın uzun bir süre Yıldız Sarayı'nda yaşaması, yurt dışından gelen misafirlerini burada ağırlaması ve tüm görüşmelerini burada gerçekleştirmesi, Yıldız Sarayı'nın ülkenin yönetildiği merkezî bir konuma yükselmesine sebep olmuştur. Kitap, Yıldız Sarayı'nın tarihsel evrimini açıklarken, II. Abdülhamid sonrasında sarayın geçirdiği değişimlere de odaklanarak sarayın stratejik önemini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

İlerleyen kısımlarda, II. Abdülhamid'in bir dizi başarıya imza atmasına rağmen neden sürgüne gönderildiği konusu detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Bu anlatımda Sultan'ın dönemindeki olaylar, politik atmosfer, dönemin ulusal ve uluslararası dinamikleri üzerinden sürgün kararının nasıl şekillendiği ve hangi faktörlerin etkili olduğu açıklanmaktadır. Hemen ardından sürgün sonrasındaki yaşamına dair bilgiler verilmektedir. Sürgün sonrası yaşam koşulları, sosyal ilişkileri, düşünce dünyası gibi konulardan bahsedilmiştir.

Kitabın sonlarına doğru, II. Abdülhamid'in hayatının ilerleyen dönemlerine odaklanılarak, onun gerçekleştirdiği evliliklere, eşlerine ve bu evliliklerden dünyaya gelen çocuklarına geniş bir şekilde yer verilmiştir. Bu zengin anlatımın yanı sıra, kitap içerisinde neredeyse tüm çocuklarının portreleriyle

birlikte sunulan fotoğraflar, okuyuculara görsel bir zenginlik sunarak Sultan'ın aile ilişkilerine dair daha yakından bir bakış açısı kazanmalarını sağlamaktadır. Son kısımda ise II. Abdülhamid'in hayatının sona erışı ele alınmıştır. Sultan'ın ölümü üzerine saray çevresinden ve ülkenin farklı kesimlerinden gelen tepkiler incelenmiştir. Cenaze törenine katılan önemli devlet adamları, sadrazamlar, paşalar ve halkın temsilcileri arasındaki etkileşimler, kitabın kapanışında bir araya getirilerek dönemin sosyal ve siyasi atmosferine ışık tutulmuştur.

Genel bir değerlendirmede bulunmak gerekirse, yazarların etkileyici soruları ve anlatım tarzı II. Abdülhamid Han'ın hayatı üzerine odaklanırken, eksik görülebilecek birkaç nokta olmuştur. Örneğin soruların bazılarında oldukça kısa cevapların verilmesi, konunun tam anlamıyla anlaşılmasına engel olabiliyor. Bu, zaman zaman okuma akışını olumsuz yönde etkileyebilecek bir problem olabilir. Kitabın eleştirilebilecek bir başka tarafı, II. Abdülhamid'in olumlu yönlerini vurgulamak amacıyla yazılmış gibi bir izlenim oluşturmaktadır. Bütün sorular "apolojik" yani savunmacı bir ton içermektedir. Apolojik bir kitap, konuyu savunma veya haklı çıkarma eğiliminde olduğu için objektifliği sorgulanabilir ve eleştiriye kapalı bir görüntü sergileyebilir. Okuyucuların farklı perspektiflerden bakmalarını engelleyerek, konuyla ilgili daha geniş bir anlayışa ulaşmayı zorlaştırabilir. Son olarak da kitabın "İçindekiler" bölümünün bulunmaması, konu başlıklarına hızlı erişim imkânı vermemesi açısından eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Eser, eksik bulduğum noktalarına rağmen, II. Abdülhamid'in hayatını ayrıntılı bir biçimde işlemesi açısından değerlidir. Tarihsel detayları en ince ayrıntısına kadar ele alarak, okuyucuya Osmanlı İmparatorluğu'nun bu dönemine dair bir anlatı sunmaktadır. Kitap, oldukça sade ve anlaşılır bir üsluba sahiptir. En önemlisi de bilgiyi daha düzenli ve anlaşılır biçimde sunması nedeniyle kitapta soru-cevap formatının benimsenmesinin bir avantaj olduğunu düşünüyorum. Sorular, aynı zamanda okuyucunun da düşünmesini ve konuyla daha aktif bir şekilde ilgilenmesini sağlayacaktır.